

Theo dòng thời gian, Hái An đã từng và đang là nơi hội ngộ của du khách từ Tây sang Đông của hai miền Bắc và Nam bán cầu để giao lưu, buôn bán, làm ăn, sinh sống, viếng thăm. Theo lập kế hoạch không gian, Hái An cũng đã từng và đang là nơi gặp nhau của các nguồn tài nguyên sinh vật từ thượng nguồn đến hạ lưu, từ biển khơi đến lục địa và theo dòng chảy từ thượng nguồn, kết nối, sinh sống, học duy trì nội địa. Con người và thiên nhiên đã từng và đang như đang “hội ngộ” tại Hái An – một vùng của sông và ven biển trù phú của dòng sông Thu Bồn, làm nên sự đa dạng và đặc sắc của một Di sản Văn hóa Thế giới, và một Khu Dự trữ Sinh quyển cho mai sau. Trong những năm qua, chúng ta đã và đang khai thác tiềm năng này và kết quả Hái An cũng đã và đang mạnh mẽ và giàu lên từng ngày, làm rực rỡ một đô thị xinh đẹp, quy hoạch và từng vang khắp thế giới. Tuy nhiên, để một Hái An phát triển bền vững, chúng ta cần phải bảo vệ và phát triển sự “hội ngộ” này, hội ngộ của con người và hội ngộ của thiên nhiên. Bài trình bày theo luận văn một trong những giới pháp nhằm góp phần hỗ trợ cho bảo vệ và phát triển sự “hội ngộ” để một Hái An phát triển bền vững.

1) Nhu cầu tiếp cận phát triển bền vững tại địa phương

a) Quá trình phát triển sử dụng tài nguyên và môi trường tại Cù Lao Chàm, Hái An, Quy Nhơn Nam

- Bài học kinh nghiệm về sử dụng tài nguyên và môi trường trước năm 1999 bao gồm khai thác san hô làm vôi, cement; chuyển đổi tích ruộng lúa nước sang ruộng muối, ao hồ nuôi tôm, cá, khai thác không hợp lý nguồn lợi thủy sản từ các sinh cảnh quan trọng như rừng san hô, thảm cỏ biển, rừng ngập mặn, vùng cửa sông...

- Thành quả khai thác và sử dụng các lợi ích đa dạng của tài nguyên và môi trường thông qua các lĩnh vực biển để đưa của công nghệ và xây dựng bảo vệ biển, và tiếp cận với danh hiệu khu dự trữ sinh quyển (1999-2009).

- Sự phát triển và những nỗ lực gia tăng về kinh tế, sinh kế công nghệ và bảo vệ môi trường, tài nguyên, đồng thời những áp lực lớn đến có nguy cơ đe dọa sự bền vững tại địa phương trong giai đoạn 2010 – 2015 như xói lở biển, chết thảm cỏ, khai thác nguồn lợi, thiên tai.

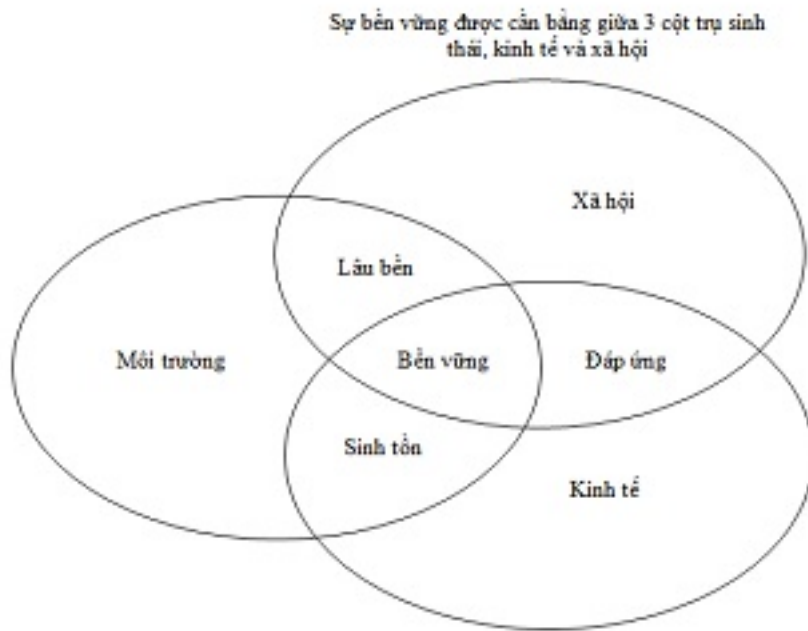
b) Căn cứ tiếp cận phát triển bền vững

Chúng ta đã trao đổi rất nhiều về quan điểm phát triển và sự đóng góp bền vững tài nguyên, môi trường mà cốt lõi là du lịch sinh thái đã và đang thúc đẩy kinh tế ở Lào và Lào Chàm. Chúng ta cũng đã trao đổi về những thách thức của con người với thiên nhiên sao cho đạt được lợi ích cao nhất. Và cũng từ đó chúng ta đã và đang có các dự án phát triển bền vững như sự liên kết, chia sẻ lợi ích để bảo vệ ba cốt lõi là Kinh tế, Môi trường và Xã hội (Hình 1). Hiện tại chúng ta đang tập trung khai thác các lợi ích của tài nguyên thiên nhiên mang lại mà cốt lõi là rừng san hô, thềm cỏ biển, bãi biển, rừng đặc dụng, vùng cửa sông thông qua các nguồn lợi như cá tôm, cảnh quan du lịch, cảnh quan trên cạn, cùng với các yếu tố xã hội như đời sống và văn hóa của người dân. Cũng chính vì vậy, chúng ta đã và đang cố gắng triển khai và tăng cường triển khai, khai thác các lợi ích này thông qua việc thêm các dịch vụ du lịch (ở đây là dịch vụ của con người chứ không phải là dịch vụ của thiên nhiên). Có nghĩa là chúng ta đang cố gắng tối đa, sáng tạo tối đa các hình thức để con người hưởng thụ tối đa các lợi ích mà thiên nhiên mang lại (Hình 2).

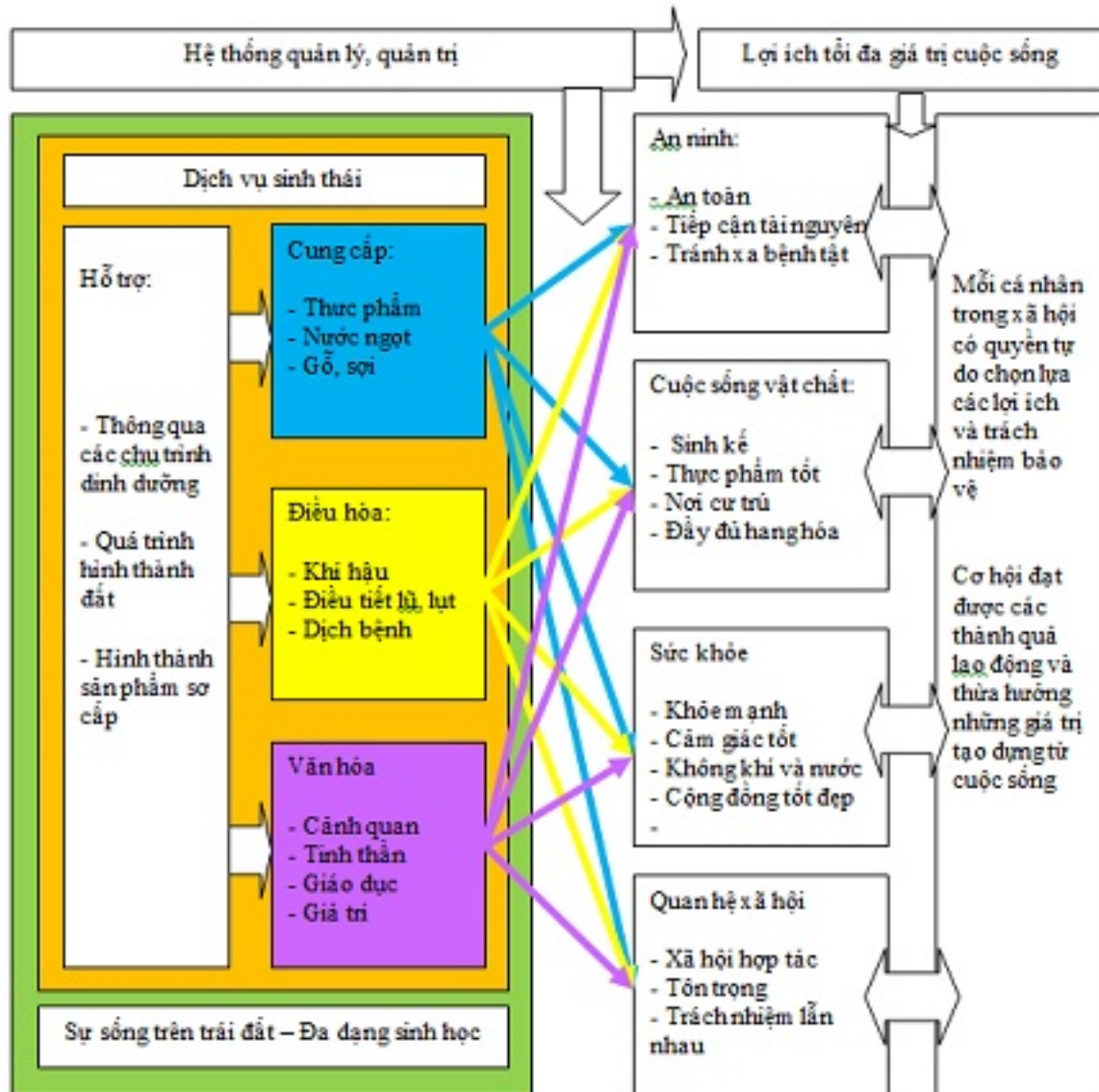
Trong thời gian qua, chúng ta chưa thể cập nhật các dịch vụ của hệ sinh thái (thiên nhiên) mang lại cho chúng ta, như chất lượng nguồn nước, điều hòa khí hậu, vùng gió, nôi, chất lượng đất, bãi biển, duy trì nguồn lợi, tổ chức cảnh quan. Chúng ta cũng chưa thể cập nhật được các lợi ích mà rừng cung cấp thông qua cấu trúc hệ sinh thái, như các rừng san hô, thềm cỏ biển, rừng ngập mặn, rừng thối rữa xanh trên núi Lào Chàm. Trong khi cấu trúc hệ sinh thái là nền tảng của sự hình thành các chức năng của hệ sinh thái và là tiền đề của các lợi ích mà hệ sinh thái (thiên nhiên) mang lại cho chúng ta (Hình 2).

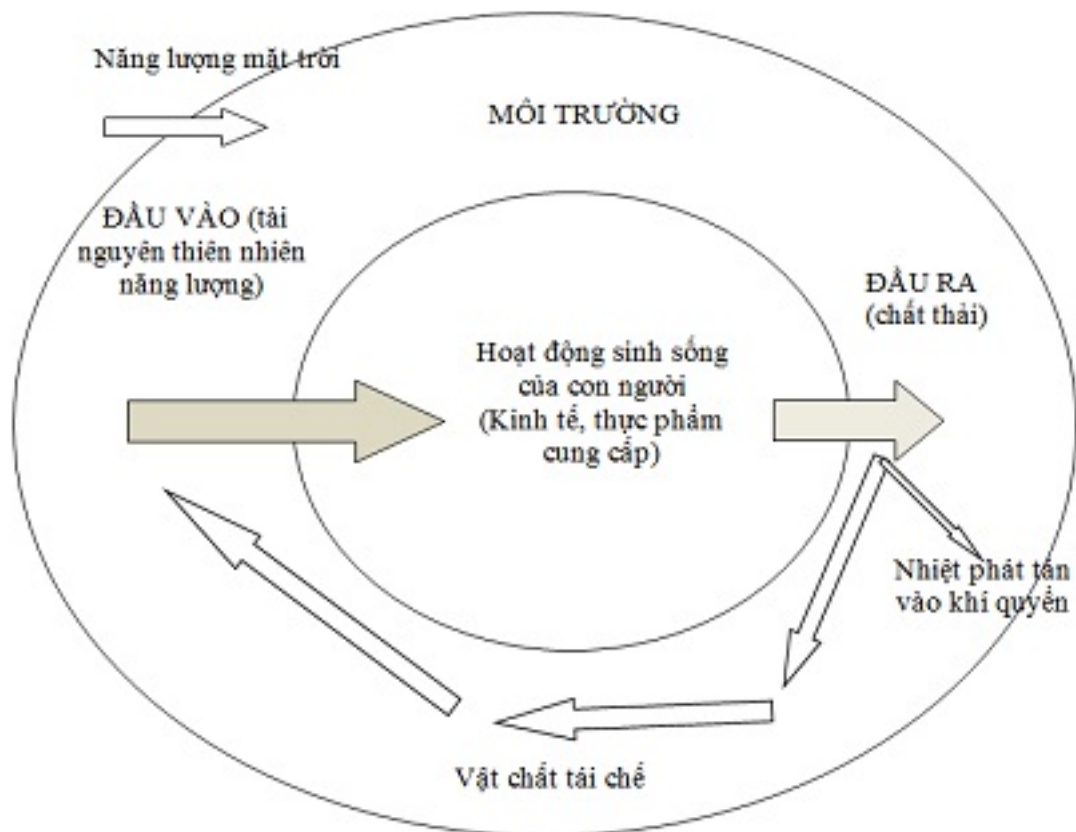
Một khi cấu trúc hệ sinh thái bị phá vỡ thì chúng ta phải mất hàng chục hoặc trăm năm mới có thể phục hồi lại được, đôi khi mất vĩnh viễn như rừng ngập mặn bị san lấp, rừng san hô bị chặt, bãi biển bị xói lở. Hiện nay cấu trúc hệ sinh thái và sự khỏe mạnh của hệ sinh thái như rừng san hô, thềm cỏ biển, rừng ngập mặn, bãi biển, vùng cửa sông ở Lào và Lào Chàm đã và đang bị suy giảm, thậm chí đang ngày càng trầm trọng. Chúng ta có thể nhìn thấy điều này một cách dễ dàng qua quan sát, qua các kết quả nghiên cứu, đánh giá chất lượng môi trường và đa dạng sinh học.

Vì vậy không phải là quá muộn mà cũng không phải là quá sớm để thảo luận và có giải pháp hành động vì sự phát triển và sự đóng góp bền vững tài nguyên và môi trường tại Lào và Lào Chàm. Tuy nhiên cũng cần lưu ý rằng chúng ta không hành động vội vàng vì các tác động bao giờ cũng mang tính tích lũy, thông qua các sốc (shock) và áp lực hàng ngày (stress).

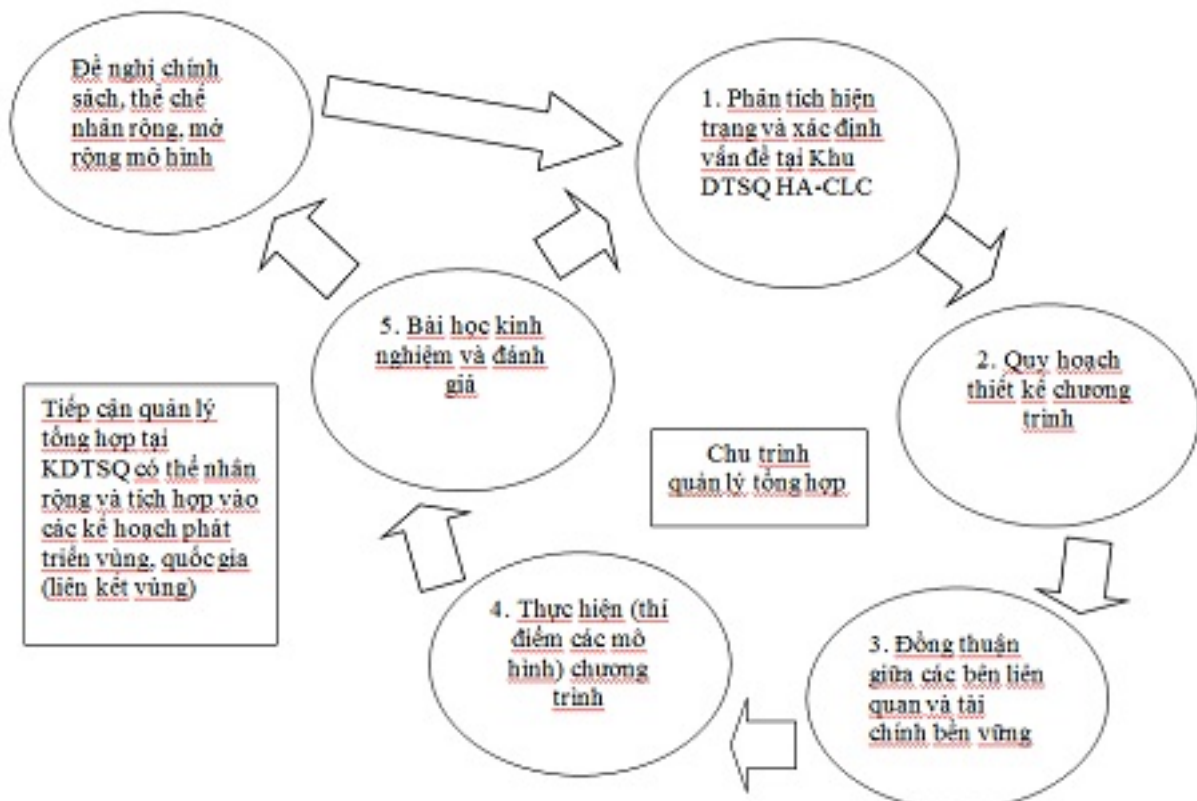

Hình 1: Sự bền vững được cân bằng giữa 3 cột trụ môi trường, kinh tế và xã hội

KĐTSQ và quản lý tổng hợp tài nguyên? Chúng ta đang ở đâu trong quá trình quản lý tổng hợp tài nguyên?

Đề xuất và thực hiện kế hoạch quản lý tổng hợp tài nguyên DTSQ và Khu Quản lý Tổng hợp